

AUDITO IR APSKAITOS TARNYBA

**APKLAUSOS
DĖL TIKRSIOS VERTĖS NUSTATYMO APŽVALGA**

Vilnius
2015

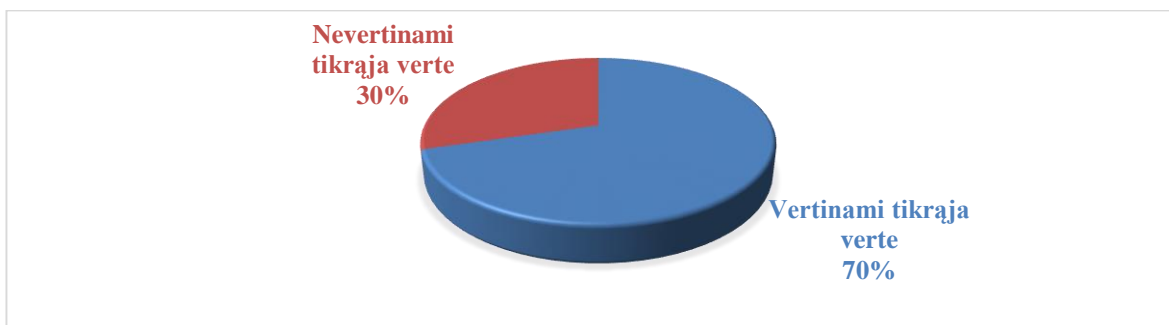
Turto ir įsipareigojimų pirminį ir vėlesnį pripažinimą apskaitoje ir pateikimą finansinėse ataskaitose reglamentuoja atskiri verslo apskaitos standartai, tačiau Audito ir apskaitos tarnyba iš rinkos dalyvių dažnai sulaukia klausimų, kokiais būdais ir pagal kokius duomenis nustatyti tikrąją vertę.

Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2014 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. VAS-36 buvo patvirtintas naujas 32-asis verslo apskaitos standartas „Tikrosios vertės nustatymas“. Standartas pradedamas taikyti sudarant 2016 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansines ataskaitas. Vertinant turtą ir įsipareigojimus tikrąja verte, standarto nuostatos taikomos perspektyviai. Šis standartas parengtas atsižvelgiant į 13-ojo tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto „Tikrosios vertės nustatymas“ (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:360:0078:0144:LT:PDF>) (toliau 13-asis TFAS), Europos Sąjungos direktyvos 2013/34/ES (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32013L0034>) nuostatas ir į Lietuvos Respublikos rinkos specifiką. Pagrindinis naujo verslo apskaitos standarto tikslas yra reglamentuoti turto ir įsipareigojimų tikrosios vertės nustatymo sistemą.

Siekdama sužinoti, kaip Lietuvos Respublikos įmonės nustato turto ir įsipareigojimų tikrąją vertę, Audito ir apskaitos tarnyba vykdė apklausą, kurioje dalyvavo 44 įmonės. Audito ir apskaitos tarnybos tinklalapyje ji buvo vykdoma 2014 metais.

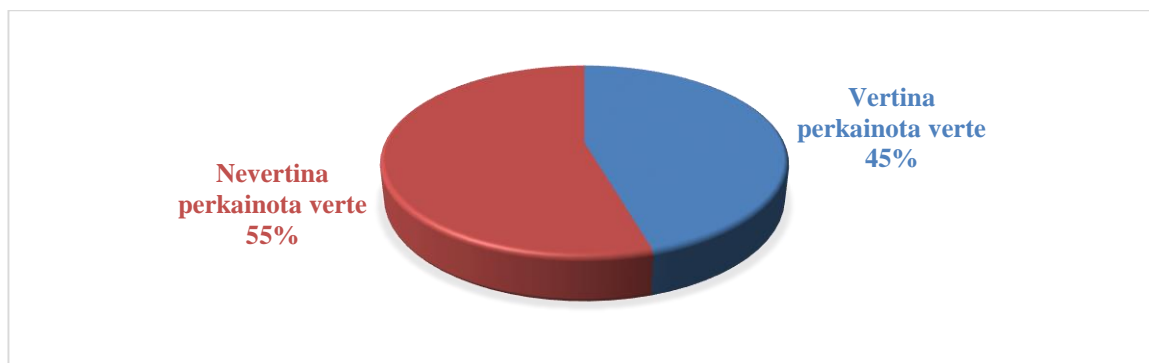
Iš apklausoje dalyvavusių įmonių į klausimą ar sudarant finansines ataskaitas tenka vertinti turtą ir (ar) įsipareigojimus tikrąja verte, 31 įmonė atsakė vertinančios turtą ir (ar) įsipareigojimus tikrąja verte, kai sudaro finansines ataskaitas, tačiau 13 įmonių sudarydamos finansines ataskaitas nevertina turto ir (ar) įsipareigojimų tikrąja verte.

Toks pat skaičius įmonių taip pat atsakė į klausimą dėl pastatų ir žemės, apskaitoje registruojamų kaip investicinis turtas, vertinimo tikrąja verte – 31 (70 proc.) įmonė apskaitoje registruotą investicinį turtą vertina tikrąja verte, o 13 (30 proc.) įmonių – nevertina. Įmonių apskaitoje užregistruotų pastatų ir žemės, kaip investicinio turto, vertinimas tikrąja verte pateiktas 1 pav.

1 pav. Pastatų ir žemės, užregistruotų kaip investicinis turtas, vertinimas tikrąja verte

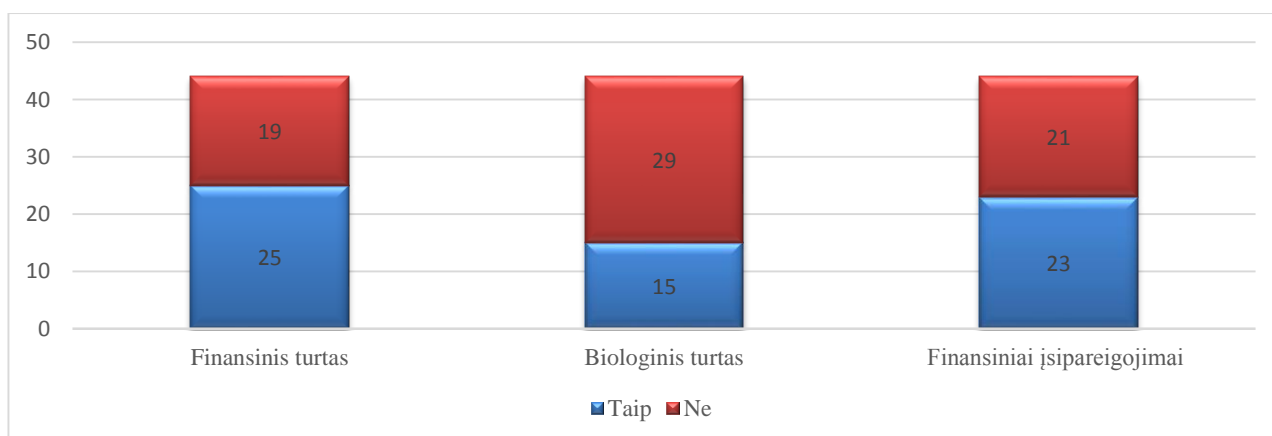
Taip pat mus domino, ar įmonės pastatus ir žemę, registruotus kaip ilgalaikis materialusis turtas, vertina perkainota verte. Apklausos rezultatai rodo, kad 45 proc. (20) apklausoje dalyvavusių įmonių pastatus ir žemę, registruotus kaip ilgalaikis materialusis turtas, vertina perkainota verte, o 55 proc. (24) – nevertina. 2 pav. matyti, kad pastatus ir žemę, registruotus kaip ilgalaikis materialusis turtas vertinančių ir nevertinančių įmonių perkainota verte yra beveik vienodai.

2 pav. Pastatų ir žemės, užregistruotų kaip ilgalaikis materialus turtas, vertinimas perkainota verte

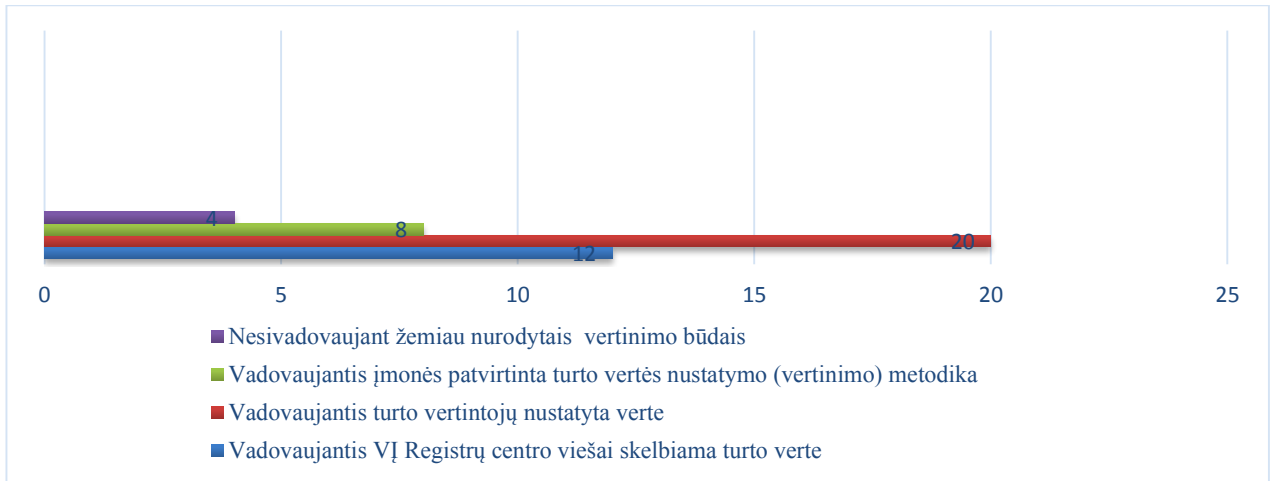
Įmonių buvo klausama, ar jos vertina tikrąja verte finansinį, biologinį turtą ir finansinius įsipareigojimus. Daugiau negu pusė apklausoje dalyvavusių įmonių tikrąja verte vertina finansinį turtą, t. y. 57 proc. (25) įmonių, ir finansinius įsipareigojimus – 52 proc. (23) įmonių. Bet biologinį turtą trečdalis (34 proc.) apklausoje dalyvavusių įmonių vertino tikrąja verte. Apklauskos duomenys rodo, kad dažniausiai įmonės biologinio turto nevertino tikrąja verte, t. y. 66 proc. (29) įmonių, o finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų tikrąja verte nevertino beveik pusė apklausoje dalyvavusių įmonių.

Kaip pasiskirstė įmonės vertindamos finansinį, biologinį turtą ir finansinius įsipareigojimus tikrąja verte pateikta 3 pav.

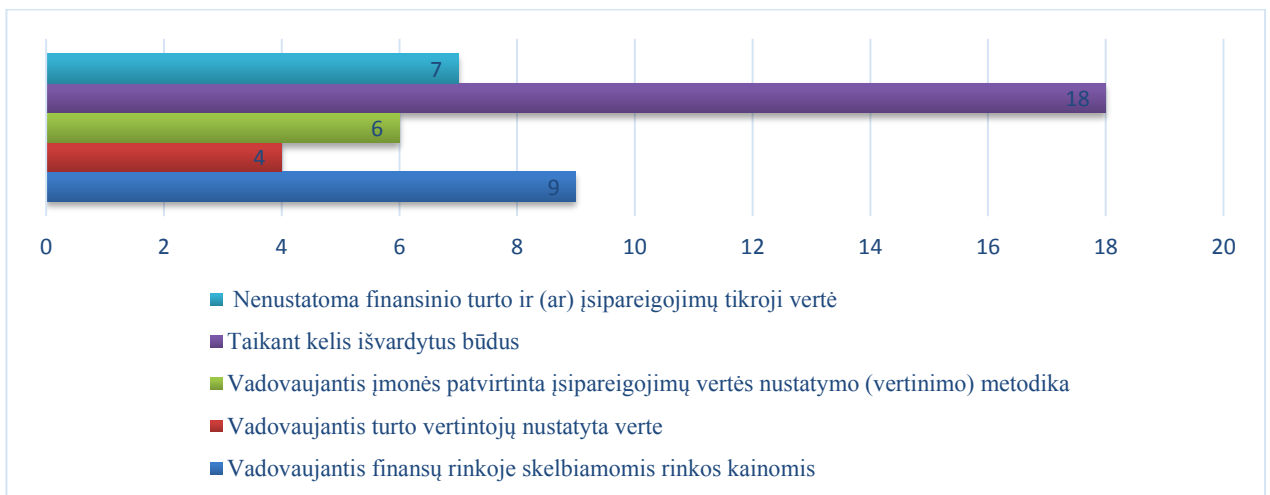
3 pav. Finansinio, biologinio turto ir finansinių įsipareigojimų vertinimas tikrąja verte

Į klausimą, kuo įmonės vadovaujasi nustatydamos įmonės nekilnojamojo turto tikrąją (perkainojimo) vertę, net 46 proc. (20) apklausoje dalyvavusių įmonių nekilnojamąjį turtą vertina (perkainoja) pagal turto vertintojų nustatytą vertę. Turime pabrėžti, kad nemažu populiarumu pasižymi VĮ Registrų centro viešai skelbiama turto vertė, nes 27 proc. (12) apklausoje dalyvavusių įmonių ja vadovaujasi nustatydamos nekilnojamojo turto vertę. Iš apklauskos duomenų matyti, kad beveik penktadalis apklausoje dalyvavusių įmonių, t. y. 18 proc. arba 8 iš 44, nekilnojamojo turto tikrajai vertei nustatyti taiko įmonės patvirtintą turto vertės nustatymo (vertinimo) metodiką. Tik labai maža apklausoje dalyvavusių įmonių dalis, t. y. 9 proc. arba 4 iš 44, vertindamos nekilnojamąjį turtą tikrąja verte nesivadovauja nei VĮ Registrų centro viešai skelbiama turto verte, nei pagal įmonės patvirtintą turto vertės nustatymo (vertinimo) metodiką nustatyta verte ar turto vertintojų nustatyta verte.

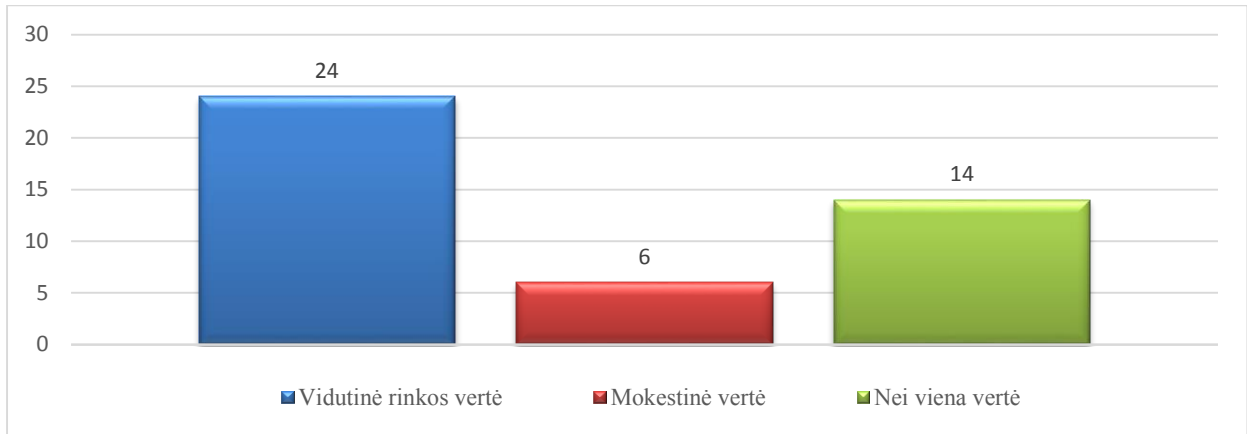
4 pav. Įmonės nekilnojamojo turto tikrosios vertės (perkainojimo vertės) nustatymas

Į klausimą, kuo įmonės vadovaujasi nustatydamos įmonės finansinio turto ir įsipareigojimų tikrąją vertę, 41 proc. (18) apklausoje dalyvavusių įmonių finansinį turtą ir įsipareigojimus vertina vadovaujantis keliais išvardytais apklausoje būdais, t. y. ir turto vertintojų nustatyta verte, ir finansų rinkoje skelbiamomis rinkos kainomis, ir pagal įmonės patvirtintą įsipareigojimų vertės nustatymo (vertinimo) metodiką. Pažymėtina, kad beveik ketvirtadalis, t. y. 9 įmonės (24 proc.), iš vertinimo būdus taikančių ir apklausoje dalyvavusių 37 įmonių vadovaujasi finansų rinkoje skelbiamomis rinkos kainomis. Įmonės patvirtinta įsipareigojimų vertės nustatymo (vertinimo) metodika lenkia įmonių apskaitos praktikoje taikomą vertinimą pagal turto vertintojų nustatyta verte, nes iš 37 minėtų vertinimo būdus taikančių ir apklausoje dalyvavusių įmonių 6 įmonės vadovaujasi jų patvirtintomis įsipareigojimų vertės nustatymo (vertinimo) metodikomis, o turto vertintojų nustatyta verte vadovaujasi tik 4 (11 proc.). Apklausos rezultatai parodė, kad iš apklausoje dalyvavusių 44 įmonių 7 (16 proc.) nevertina finansinio turto ir (ar) įsipareigojimų tikrąją vertę.

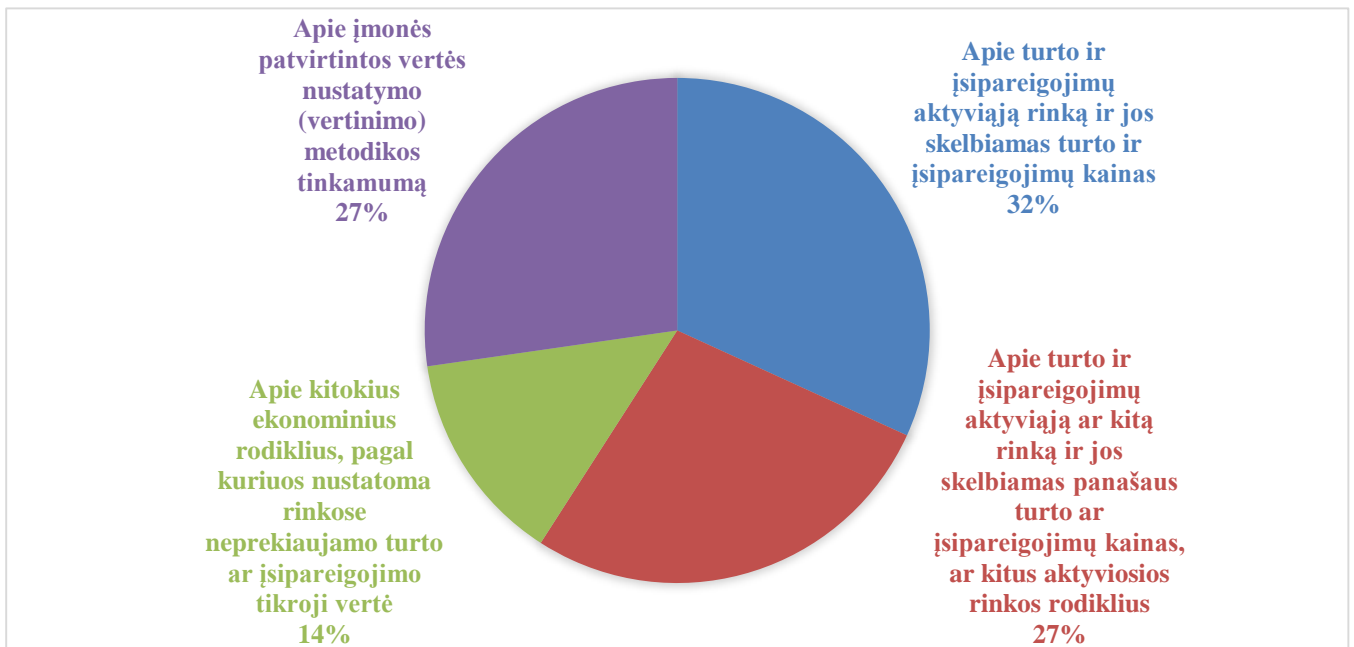
5 pav. Įmonės finansinio turto ir (ar) įsipareigojimų tikrosios vertės nustatymas

Įmonės buvo klausiamos dėl VĮ Registrų centro viešai skelbiamos vidutinės rinkos ir mokesstinės vertės naudojimo vertinant nekilnojamojo turtą. Apklausos rezultatai parodė, kad iš 44 apklausoje dalyvavusių įmonių 14, t. y. 32 proc., nustatydamos nekilnojamojo turto vertę iš viso neatsižvelgia į VĮ Registrų centro viešai skelbiamą vidutinę rinkos vertę ir mokesstinę vertę. Iš likusių 30 įmonių, kurios atsižvelgia į VĮ Registrų centro viešai skelbiamą vidutinę rinkos vertę ir mokesstinę vertę, 80 proc., t. y. 24 įmonės nustatydamos nekilnojamojo turto vertę atsižvelgia į viešai skelbiamą vidutinę rinkos vertę, o 20 proc. – į mokesstinę vertę.

6 pav. Nekilnojamojo turto vertės nustatymas pagal VĮ Registrų centro viešai skelbiamas vertes

Taip pat bandėme išsiaiškinti, kokios informacijos nustatant turto ar išsipareigojimų tikrąją vertę labiausiai trūksta.

7 pav. Informacijos trūkumo atvejai

Apklausoje rezultatai rodo, kad 14 įmonių (32 proc.) iš 44 apklausoje dalyvavusių įmonių nustatant turto ar išsipareigojimų tikrąją vertę labiausiai trūksta informacijos apie turto ir išsipareigojimų aktyviąją rinką ir jos skelbiamas turto ir išsipareigojimų kainas. Įmonės vienodai, t. y. po 12 įmonių (27 proc.), atsakė dėl informacijos trūkumo apie turto ir išsipareigojimų aktyviąją ar kitą rinką ir jos skelbiamas panašaus turto ar išsipareigojimų kainas ar kitus aktyviosios rinkos rodiklius ir apie įmonės patvirtintos vertės nustatymo (vertinimo) metodikos tinkamumą. Apklausoje dalyvavusioms įmonėms mažiausiai trūko informacijos apie kitokius ekonominius rodiklius, pagal kuriuos nustatoma rinkose neprekiaujamo turto ar išsipareigojimo tikroji vertė, t. y. jos sudarė 14 proc. (6 įmonės) visų apklausoje dalyvavusių įmonių.